

צילום: AP | למצלומים אין קשר למכתבה

העם דורש פרינסה ובריאות

רוב גדול מקרב אזרחי ישראל דירג את הזכות להתפרנס בכבוד ואת הזכות לשירותי בריאות כחשובות ביותר. על פי מדד זכויות האדם של "ליברל", זולת לשוויון זכויות אדם והמכון לחירות ואחריות באוניברסיטת רייכמן, נראה כי גם השוויון עוד מפולרי

("במידה רבה מאוד"). נמצא כי הנשאלים נתנו את הציון הגבוה ביותר לזכות להתפרנס בכבוד. זכות זו קיבלה את הציון הגבוה ביותר בקרב כלל המשיבים בסקר - 4.77 - ומיד לאחריה הגיעה "הזכות לשירותי בריאות", עם ציון 4.73. למעשה, לא פחות מ-83% ר-79% מהמשיבים בסקר ענו "במידה רבה מאוד" בתשובה לשתי הזכויות האלו, בהתאמה. מלבד זכויות אלה, לא היו זכויות אחרות אשר שיותר מ-62% מהמשיבים העריכו אותן "במידה רבה מאוד". קצת מתחת לשתי הזכויות הללו נמצאת "הזכות לשוויון בפני החוק", עם ציון 4.50 (62% מהמשיבים ענו "במידה רבה מאוד"), ולאחריה "הזכות לשוויון בין אזרחים ללא אפליה" על בסיס גזע, צבע עור, מין, שפה, דת או עמדה פוליטית, עם ציון 4.30 (56% מהמשיבים ענו "במידה רבה מאוד"). כל שאר הזכויות זכו לציונים בין 4.01 ל-4.17, פרט לזכות להינשא בישראל באופן חופשי, עם הציון הנמוך מכולן בכלל המדגם, 3.92.

בקרב הערבים: הבריאות לפני הכל

כאשר מפלחים את התוצאות בחלוקה למשיבים יהודים וערבים, או לפי גושים אידיאולוגיים (ימין, מרכז, שמאל), התוצאות דומות למדי, עם מעט מאוד שינויים מהותיים בדירוג החשיבות של הזכויות או בציון לזכויות השונות. כך, בקרב משיבים יהודים, שהם רוב המדגם (78%), מדובר באותו הדירוג של ארבע הזכויות הראשונות: הזכות להתפרנס בכבוד, ולאחריה הזכות לשירותי בריאות, הזכות לשוויון בפני החוק, והזכות לשוויון בין אזרחים ללא אפליה. בקרב המשיבים הערבים ישנו שוני קל בדירוג הזכויות. הזכות

ושא זכויות האדם אינו נסקר בישראל בצורה סדירה. היום אנחנו משיקים את מדד זכויות האדם, פרויקט משותף של "ליברל", מכון זולת - מכון מחקר וקידום מדיניות המבקש לקדם חזון המושתת על שותפות ועל שוויון בין כל תושבי הארץ ולבצר את ההגנה על זכויות האדם - והמכון לחירות ואחריות באוניברסיטת רייכמן, מכון מחקר אקדמי הפועל לחיזוק ערכי זכויות האדם ושלטון החוק הנחוצים להבטחת דמוקרטיה ליברלית בישראל.

הזכות להתפרנס בכבוד היא החשובה ביותר לציבור בישראל. זוהי המסקנה הבולטת מסקר ספטמבר שנערך במסגרת מדד זכויות האדם, הנערך בשיתוף פעולה מתמשך בין "ליברל", מכון זולת לשוויון זכויות אדם והמכון לחירות ואחריות באוניברסיטת רייכמן. השאלה המרכזית בסקר בדקה מהן הזכויות החשובות לציבור בישראל. לנשאלים הוצגו תשע זכויות אדם בסיסיות: 1. הזכות לשוויון בפני החוק; 2. הזכות להינשא בישראל באופן חופשי; 3. הזכות לחופש פולחן דתי; 4. הזכות לחופש מדת; 5. הזכות לחופש הביטוי וההפגנה; 6. הזכות להתפרנס בכבוד; 7. הזכות לשוויון בין אזרחים, ללא אפליה על בסיס גזע, צבע עור, מין, שפה, דת או עמדה פוליטית; 8. הזכות לחקירה וענישה הוגנת, ללא שימוש בעינויים; 9. הזכות לשירותי בריאות.

רוב אזרחי ישראל מבקשים שוויון

הנשאלים התבקשו לציין עד כמה חשוב עבורם שמדינת ישראל תפעל להגן על זכויות אלה, בסקאלה של 1 ("כלל לא") עד 5

טש את הקו בין חופש ביטוי להסתה - הנתונים הללו שופכים אור על תפיסת הזכויות של הציבור הרחב. לכאורה חופש הביטוי חשוב לכולם באותה מידה, אבל בפועל מי שמזהים שמבחינתם חופש זה נמצא בסכנה - ערבים אזרחי ישראל - נאחזים בו יותר.

זמן לעגן את הזכויות בחקיקה

מדד זכויות האדם מבקש למפות את עמדות הציבור בישראל בנושא זכויות האדם, ולהעריך אילו זכויות חשובות לישראליות ולישראליים ואילו זכויות מופרות תדיר בידי המדינה. פרויקט מדד זכויות האדם הוא פרויקט ארוך טווח הכולל שאלות העוסקות בסוגיות אקטואליות ושאלות חוזרות, שמטרתן לזהות מגמות שונות. מטרתו של המדד היא לשקם את הלגיטימיות של שיח זכויות האדם בישראל ולחזק את היסודות שנקבעו במגילת העצמאות ונשחקו עם השנים בשל היעדר חוקה יציבה, ולהביא לידיעת מקבלי ההחלטות והציבור מה הן הזכויות החשובות ביותר שיש לדאוג להן, לפעול להגנה עליהן ולמנוע הפרות חוזרות ונשנות שלהן.

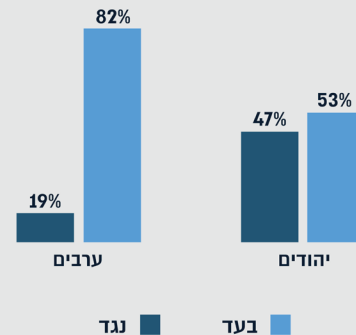
הנתונים בסקר נאספו על ידי חברת iPanel, אשר עורכת סקרים מקוונים בישראל, בין התאריכים 10 ל-15 באוגוסט 2022. במצט"ב השלימו את הסקר 1,538 משיבים בני 18 ומעלה. מתוכם, 1,203 משיבים יהודים ו-335 משיבים ערבים. טעות הדגימה המרבית לכלל מדגם היא 2.5% ברמת ביטחון של 95%.

המשיבים היהודים מהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל, בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ ומי-דת דתיות. המשיבים הערבים מהווים מדגם קרוב לזה המייצג את האוכלוסייה הערבית הבוגרת בישראל בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ ומידת דתיות, כאשר ישנה דגימת חסר של משיבים גברים, משיבים מאזור הדרום, ומשיבים בני 40 ומעלה.

מכון זולת יביא את תוצאות הסקר בפני מקבלי ההחלטות, ויציע להבטיח בחקיקה ובהחלטות ממשלה את הזכויות שחשובות ליש-

לשירותי בריאות (ציון 4.72) עוקפת את הזכות להתפרנס בכבוד (4.68), ואילו הזכות לשוויון בין אזרחים ללא אפליה (4.48) עוקפת בדירוג את הזכות לשוויון בפני החוק (4.45). התשובות המובהקות מספקות תחושה של אחדות. הן מלמדות

מעל 50% מהציבור היהודי ומעל 80% מהציבור הערבי בעד חופש ביטוי לאנשים המתבטאים נגד המדינה

שבסופו של יום, חרף הפערים והסכסוכים, אזרחי ישראל, הערבים והיהודים, דואגים לאותה זכות בסיסית, שעמה הם יכולים לקנות במכולת או להתאשף בחדר מיון. יוקר המחיה, מאבקי עובדים, מצבה של מערכת הבריאות ואפקט הקורונה - כולם נושאים שאזכרים להדהוד בתוצאות. העובדה כי יהודים וערבים דירגו גבוה מאוד את נושא השוויון - שוויון אזרחי ושוויון בפני החוק - גם היא מעידה על סדרי עדיפויות דומים.

עם זאת, המדד מצביע על פערים בתפיסת מושג השוויון בין יהודים לערבים. הנשאלים ביקשו לדרג את הסכמתם לאמירה: "לאזרחים יהודים צריכים להיות יותר זכויות מאזרחים לא יהודים". 46% מקרב המשיבים היהודים, כמעט מחצית, הסכימו עם האמירה, לעומת זאת, רק 12% מהמשיבים הערבים הסכימו שבישראל צריכות להיות לאזרחים היהודים יותר זכויות מאשר לאזרחים הלא יהודים.

הפערים ניכרו גם בפילוח העמדות הפוליטיות של הנשאלים: 59% מהמשיבים הימנים הסכימו שבישראל צריכות להיות לאזרחים היהודים יותר זכויות מאשר לאזרחים הלא יהודים. מנגד, רק מי-עוט מקרב משיבים תומכי מרכז (26%) ומשיבים תומכי שמאל (15%) הסכימו עם המשפט.

מותו לדבר, גם נגד המדינה

גם ביחס לחופש הביטוי ניכרים הבדלים ניכרים. הנשאלים התבקשו לדרג את הסכמתם עם האמירה: "על המדינה להבטיח חופש ביטוי גם אם ההתבטאות היא נגד המדינה". 82% מהמשיבים הערבים הסכימו עם המשפט, ואילו בקרב הציבור היהודי רק 53% הסכימו עם המשפט. פער של קרוב ל-30%.

בסוגיית חופש הביטוי נחשפים פערים גם בפילוח הפוליטי. רק מי-עוט בקרב תומכי מיון, 40% בסך הכל, הסכימו עם המשפט. מנגד, רובם של המשיבים בקרב תומכי מרכז (71%) ותומכי שמאל (82%) הסכימו עם המשפט.

בתקופה שבה מועמדים בבחירות מציעים מבחני נאמנות למדינה, שבה נזרקות לאוויר אמירות על גירוש וכליאה של כל מי שלא מתיישרים עם קו אידיאולוגי מסוים וכשאנשי ציבור מנסים לטש-

הזכות להתפרנס בכבוד היא הזכות החשובה ביותר לישראלים

*המספרים מתייחסים לציון שהנשאלים העניקו לזכויות על פי חשיבותן, מ-1 עד 5

ראלים - הזכות לפרנסה בכבוד, הזכות לבריאות והזכות לשוויון, שאותה כבר הציע המכון לעגן ב"חוק יסוד שוויון" בדיונים בוועדת החוקה. במקביל, המכון מפרסם בימים אלו את המתווה לבחירות חופשיות, אשר חלק ניכר ממנו מוקדש לחופש הביטוי. המתווה כולל הצעה לרפורמה בחופש המחאה וההתאספות וכן מלחמה בפייק ניוז, שפוגעות ביכולת להתבטא מבלי שהדברים יסולפו ויוצאו מהקשר. המכון יפעל להבאת ההצעות בפני הכנסת הבאה במטרה לעגן בחוק. ●